

SLEČNY

Kouzlo svobody, báječná
doba charlestonu a přátelství
několika výjimečných žen

Anne-Gaëlle Huon

Mladá Španělka Rosa se vydává přes Pyreneje za sezonní práci do továrny na výrobu espadrilek ve francouzském městečku Mauléon. Ke svému překvapení tu potká tři svobodomyšlné, zářivé a nezařaditelné ženy, které ji přijmou do svého domu a otevřou jí úplně nový svět. Rosa tu kromě šampaňského, charlestonu a přátel objeví i svůj talent, vášně a vlastní cestu.

„Každá z postav se mě dotýkala po svém, každé nové odhalení ve mně probouzelo emoce: smutek, naději, zlobu i radost.“

– čtenářská recenze

ANNE-GAËLLE HUON

SLEČNY

Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme
d'aide à la publication F. X. Šalda,
a bénéficié de la collaboration
de l'Institut français de Prague.

*Tato kniha vychází za pomoci programu
na podporu publikační činnosti F. X. Šalda
Francouzského institutu v Praze.*

ANNE-GAËLLE HUON

SLEČNY

Přeložila Hana Davidová

metafora

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

Les Demoiselles © Éditions Albin Michel, 2020

Translation © Hana Davidová, 2021

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2021

All rights reserved.

ISBN 978-80-7625-553-1 (ePub)

ISBN 978-80-7625-552-4 (pdf)

ISBN 978-80-7625-174-8 (print)

Mé matce

Věřím na růžovou.
Věřím, že smích je nejlepší způsob, jak spálit kalorie.
Věřím na polibky, spousty polibků.
Věřím, že je potřeba být silný, když se zdá, že nic nejde, jak má.
Věřím, že veselé dívky jsou ty nejkrásnější.
Věřím, že zítra je nový den, a věřím na zázraky.

Audrey Hepburn

1

Mauléon dnešních dnů

Narazila jsem na tvou fotografii v jednom časopise. Zastavil se mi dech.

Byla jsem v kadeřnictví, kolem klábosily zákaznice a hučely fény. Prohlížela jsem si pečlivě tvou fotku, ruce se mi přitom třásly. Vysoká čepice. Zástěra. Srdce mi splašeně tlouklo, myslela jsem, že mi vyskočí z hrudi. Tvůj pohled, tvůj úsměv. Jak krásná z tebe vyrostla žena!

„Liz Clairemontová, velmi oblíbená francouzská šéfkuchařka!“

Ten rozhovor jsem přečetla naráz, se zatajeným dechem. A pak ještě jednou, abych se ujistila, že je to skutečně pravda.

Novinář na tvou adresu nešetřil chválou. Mluvil se o tvé roli porotkyně v soutěži *Čepice pro šéfkuchaře*. Jak se zdá, byla jsem jediná, koho ta soutěž minula. Je ale taky třeba říct, že nemám televizi. Ty, hvězda našich srdcí, jsi teď skutečnou celebritou.

Rovnou tam, s natáčkami na hlavě, jsem se rozplakala.

Naposledy jsem tě viděla před domem slečen. Byly ti čtyři roky, v náruči jsi svírala plyšového medvídka. Vzpomínám si na to, jako by to bylo včera. Na tvoje slzy za okýnkem. Na auto, které tě odváželo. Na své srdce, které se zastavilo.

Až do dnešního dne jsem neměla nejmenší tušení, co se s tebou stalo.

Když se kadeřnice otočila, využila jsem toho a stránku si vytrhla.

Následovaly dlouhé noci, kdy jsem nemohla oka zamhouřit. Vracel se mi tvůj smích, naše výlety na baskické pobřeží, tvé písničky, večerní mazlení. Tvoje ručka v mé dlani.

Tak moc jsi mi chyběla, má Liz.

Ta má důvěrnost tě asi udivuje. Na nic si jistě nepamatuješ. A určitě ne na mě.

Seděla jsem sama v kuchyni a ptala se hvězd. Co ty víš o svých kořenech? Mám o tom mluvit? Nebo to všechno nechat v zastrčeném koutě své paměti? Jak bys reagovala, kdyby ses dozvěděla pravdu?

Uvažovala jsem, že bych sedla na vlak a jela do Paříže. Zašla bych na večeři do tvé restaurace, možná bych se i osmělila tě pozdravit. Ale nakonec jsem ten nápad zavrhl. Co by celebrita jako ty dělala se starou dámou, jako jsem já? Mé jméno by ti nic neřeklo. Má tvář už teprve ne.

Ty otázky na mě neustále dotíraly a já neměla nikoho, kdo by mi je pomohl zodpovědět. To už patří k smutnému údělu stáří: pochybnosti se nás drží a hvězdy toho moc nenamluví. A tak jsem se dnes večer rozhodla, že

SLEČNY

ti napíšu. Že ti vypovím svůj příběh, který je tak trochu i tvým příběhem. Ne proto, že jsem stará. Ne proto, že jsem tu na to už jediná. Ne ve jménu pravdy. Ale ve jménu něhy a odvahy.

Slečny by na tebe byly tak pyšné!

2

Všechno to začalo, když mi bylo patnáct.

Nic z toho, co se v mém životě událo, by se nestalo bez Almy. Alma je počátkem všeho. A taky koncem. Alma byla moje sestra. O rok starší. Velké oříškové oči, pusa jako malina, smích, který člověka rozzáří. Já byla tintútka s matnou pletí, očima kolouška a rozcuchanými pačesy. Dalo by se říct, že Alma pro mě byla vším a já byla vším pro ni. To by ale nestačilo. Alma nebyla jen moje sestra. Byla moje slunce. A k tomu měsíc, hvězdy a všechny planety dohromady.

Bydlely jsme v jedné španělské vsi v samém srdci Pyrenejí. V zapadlém koutě, o kterém jsi, Liz, nepochybně nikdy neslyšela a ani jsi o moc nepřišla. Pár větrem bičovaných dlážděných uliček, strmých střech a jeden strohý kostel. Ve Fagu nebylo nic. Místní chtěli pryč. Ale kam? A s čím? Mladé dívky odcházely alespoň na jednu sezonu. Omílaly jedno jediné slovo: Mauléon. Všechny čekaly na podzim, kdy se budou moct dát na cestu do Francie a stát se šičkami espadrilek. Přejít hory, zimu strávit v Baskicku

a nastřádat trochu peněz. Stát se „vlastovkou“ a riskovat život, aby měly něco do výbavy.

Mou sestru ani mě nikdy nic takového nenapadlo. Snily jsme o dobrodružství, ale na tak dlouhou a nebezpečnou cestu jsme připravené nebyly. Já po prodělané dětské nemoci zůstala kulhavá. Co bych se svou chromou nohou v horách dělala? A jak bychom tu mohly nechat Abuelu? Babičku, která nás vychovala. Zahrnovala nás láskou a něhou. Prala prádlo pro hotel v sousední vesnici. My si uzobávaly v kuchyni, zatímco ona si ničila ruce kusem pracího mýdla. Neměly jsme nic, krom lásky.

Fago, to byl jiný svět, Liz. Chudý, ale náš. Nikdy jsem si nepředstavovala, že bych odešla. A přesto, když Abuela onemocněla, neměly jsme na vybranou. Chtěla mě svěřit svému bratrovi. Alma by si našla místo jako služebná. Měly bychom se s Almou odloučit? Ta představa mě děsila. Moje rodina, to byla všeho všudy jedna nemocná stařenka a moje sestra. Jak bych bez nich mohla žít?

A tak jsem jednou večer vyrukovala s tím bláznivým nápadem. Tam za horami je Francie. Dílny na espadrilky, příslib platu. Peníze pro Abuelu. Abychom se o ni mohly postarat, jako se ona starala o nás. Vrátime se na jaře, a co přineseme, nám vystačí do příštího roku. A potom uvidíme.

Plán to byl jednoduchý. Výnosný. Riskantní.

Alma byla na vážkách. Francie je daleko, cesta nebezpečná. Nebylo by lepší zůstat u Abuely? Já si stála za svým. Půl roku uteče jako nic, co můžeme ztratit? Čeká nás svoboda, snadný výdělek a dobrodružství. Říkalo se, že o nedělích je na náměstí v Mauléonu tancovačka a Francouzi že jsou fešáci. My samozřejmě nebudeme mít nic

společného s těmi, co tam jezdí kvůli krajším do výbavy, zůstaneme přece spolu, není se čeho bát.

Mé nadšení zvítězilo nad jejími pochybami. Pro mě by Alma udělala všechno. Tak jsme se tedy, milá Liz, rozhodly vydat do Francie. A tak to všechno začalo.

3

Pok 1923. S prvními říjnovými dny přišel ledový vzduch. Sešla se skupinka přibližně deseti dívek, vlaštovek, všechny oblečené v černém, s espadrilkami na nohou, na hlavě s dvěma dlouhými copy, svázanými tmavou mašlí. Většina z nich se na cestu chystala poprvé. Té nejstarší, Carmen, bylo sedmnáct. Byla to už její třetí cesta. Všechno, co jsme věděly o Mauléonu, jsme měly od ní. Loni se Carmen vrátila s povlečením, krajkami a porcelánovým servisem. Tehdy se jejím kamarádkám rozzářily oči. Carmen měla široké boky a velká prsa, její silueta kontrastovala s vyhublostí těch nejmladších, které se tu choulily v kabátech.

Náš příchod doprovázelo pošeptávání a nepřátelské pohledy. Nás tu nikdo nechtěl. Dívky z vesnice nás neměly vůbec v lásce, ale tady jim velela Carmen. Pokynula nám hlavou na pozdrav a tím je umlčela. Její matka bývala kamarádkou naší maminky. Musela jí slíbit, že na nás dohlédne?

„Bude zima,“ řekla stroze Carmen.

U skupinky stál mladík v černém klobouku, opřený o hůl.

„Jdeme! Nemůžeme ztrácet čas,“ zavelel.

Chytil za provaz svého mezka a vyrazil. V dálce za horami se blednoucí oblohou ohlašovalo svítání.

Skupina dívek se dala do zpěvu. Moje myšlenky se upínaly k Mauléonu. Poslední den jsem se s naším plánem svěřila učitelce. Zneklidněně svažila obočí. Nebylo by jiné řešení? Pak se smutně a odevzdaně pousmála. A ten den místo počtů a diktátů dala přednost modlitbě. „San-to Dios, ochraňuj Rosu s Almou na cestě za hory a dej, ať se nám navrátí.“

Naše skupinka prošla podél Calvery a vydala se do údolí Roncal. Vesnice na úpatí hor halila mlha. Přidalo se k nám pár děvčat ze sousedních osad, některá v doprovodu bratra nebo otce. Skupinka byla čím dál tišší. Čekal nás les.

Vzduch byl těžký. Zem promrzlá. Stíny děsivé. Bála jsem se vlků, divoké zvěře. Ale byla jsem odhodlaná nedat na sobě nic znát. Zatařala jsem zuby. Tahle výprava byl přece můj nápad.

Začal výstup do hor. Kameny byly vlhké a klouzaly. Překážely nám rance. Já měla v šátku svázané zelené fazolky. Sestra v něm nesla tři kila bílých fazolí a trochu kůzlečího masa. K tomu v ruce táhla dřevěné štokrlátko k posezení během zastávek.

Postupovala jsem kupředu, jak jen to šlo. Chromou nohu jsem vláčela jako kouli. Občas jsem zachytila Almin znepokojený pohled. Zvýšila jsem tedy úsilí, abych se udržela v čele procesí. A ocitla jsem se přímo za ním.

Za Pascuaelem.

Sledovala jsem jeho široká ramena, opálený krk. Otočil se v obavě, jestli za ním skupina nezaostává. Srdce se mi rozbušilo. Od linky rtů po něžně zelené oči, od jemných rukou po výrazné lícní kosti, všechno na tom chlapci jako by bůh-estét stvořil s nezvyklou pozorností a přesností. Alma s Carmen se chichotaly. Zrudly mi tváře, přidala jsem do kroku a mladého pastýře předběhla, abych od nich byla co nejdál.

Hodiny ubíhaly. Prošli jsme dubový les. Planiny a údolí. Vlaštovky štěbetaly. Občas se některé zastavily, zmožené únavou. Ve skupinkách po čtyřech, po pěti si sedly na stoličku a oddechovaly. Nejspíš myslely na zázračné dárky a krajky, které je tam, za siluetou hor, čekaly. Mauléon byl maják, který jim svítil nocí.

O jedné přestávce jsme s Almou a Carmen zůstaly samy v Pascualově společnosti. Tváře jsme měly ztrhané únavou. I moje sestra byla zamlklá.

„Dáš si?“

Podal mi koženou čturu. Zmáčkla jsem její boky a do pusy mi vystříkl proud štiplavé tekutiny. Byla jsem ráda, že se mnou zachází jako s velkou, i když mě to víno pálilo v krku. Posadila jsem se na stoličku a v záchvěvu koketnosti jsem svou nemocnou nohu schovala pod šaty.

Nízká oblaka jako by utála vrcholy protějšších hor. Ty kulisy jsem znala už od narození, ale hory jsem nepřestávala obdivovat. Vůně země, listů a kamení se mísila se sladším aromatem kvítků temnohlávků.

Sebrala jsem odvahu a mnohem chladnějším tónem, než jsem původně zamýšlela, jsem se ho zeptala: „Kam máš namířeno?“

„Do Argentiny.“

Vytáhl kapesní nůž a odřízl kousek manchega. Podal mi ho. Tvrdá, ale jemná hmota sýra měla máslovou chuť lískových oříšků. V břiše mi kručelo hlady. Nechala jsem sýr rozpouštět na jazyku. V jeho rodině bylo devět bratrů. Rukou na práci bylo dost. Zato peníze žádné. Vojně se snažili všichni vyhnout. Patřili ke stovkám pastevců, kteří zmizeli do Ameriky. Budoucí štedří strýčkové.

„Půjdu s vámi až do Francie a pak se vydám k pobřeží.“

Nad vidinou širého moře se mu rozzářily oči. Bylo mu dvacet a už to byl hotový muž. Pascual byl nejkrásnější mladík, jakého jsem kdy spatřila. I když v té době jsem jich ještě moc neviděla.

Vůni čilimníků vystřídala vůně borovic. Oblohou prolétl sup a pomalu zakroužil nad našimi hlavami.

„Musíme jít,“ prohlásil Pascual.

Skupinka se dala na pochod. Kameny byly zledovatělé a o něco výš cesta mizela pod nánosem sněhu. Šla jsem v tichosti a bedlivě naslouchala, o čem si povídají velcí, když se najednou ta moje chromá a špatně obutá noha smýkla po ostré skalnaté hraně. Pascual mě zachytil doslova v letu.

„Dávej pozor! Cesta je tu nebezpečná!“

Přes rukáv jsem ještě chvíli cítila žár jeho dlaně. Zachvěla jsem se. Před námi se rozevřela rokle. Zející tlama překlenutá visutým mostem.

„Pekelný most...“, vydechla Alma a přitiskla se ke mně.

Říkalo se, že zdejší les je plný skřetů. Abuela nám vyprávěla nejruznější báje a my s Almou jsme ještě dlouho po sfouknutí svíčky měly potíže usnout. Hlavou mi proběhl hotový bestiář fantaskních tvorů. Zdálo se mi, že slyším vytí, v křoví se cosi hnulo.

„Nedívej se dolů,“ pošeptala mi Alma.

Ale právě to jsem hned udělala. Vykřikla jsem. Rokle se zdála bezedná. Kynula mi prázdnota.

Ze strnulosti mě probraly jakési zvuky. Na druhém konci mostu se objevila skupinka lidí se svítilnou. Tři muži a shrbená žena, drobná silueta na pozadí lesní zeleně. Měla zvláštní chůzi, jako by se vlekla. Když se přiblížila, všimla jsem si jejích zježených vlasů a ochrnuté ruky, kterou si tiskla k tělu, jako by nesla dítě.

Žena se zastavila a jednu po druhé si nás prohlédla. Pak s hroživým šklebem ve tváři ukázala na mou sestru a divoce zaskřehotala. Já nadskočila, vlašťovky hrůzou zkoprněly. Skupinka šla semknutá, most se pod jejími kroky kymácel.

„Dělejte!“ křičel Pascual na druhé straně.

Hnala jsem se za ním celá vyděšená.

Tahle čarodějnice vydala za všechny Abueliny hrůzostrašné povídačky. Její tvář se mi dodnes nepodařilo vypudit z paměti.

Na hory zvolna padal soumrak. Šli jsme dál. Spatříme vůbec někdy cíl své cesty? To nebylo vůbec jisté. Cesta do Mauléonu trvá dva dny. Máme už půlku za sebou? Nohy mi zeslábly, ruce mě bolely. Měla jsem chodidla rozedraná do krve, stěží bych mohla pokračovat. Vtom muž v čele procesí zapískal. Ve štítu osamělé chatrče svítila lampa. Horská útulna. Čas na odpočinek.

Už to bylo dobrých dvanáct hodin, co jsme vyrazili. Otcové, bratři a bratřanci dívek se od nás odpojili, vzali s sebou i mezky. Dál už by nešli. Pár slz, žádné velké objímání. Jen poplácání po ramenou, pokynutí bradou a přání dobré cesty. Před námi byly hranice. Povečeře-

ly jsme trochu fazolí, pak jsme se zachumlaly do vlnáků a čekaly, až se rozední.

První paprsky odhalily na našich tvářích stopy po nevypání. Jen na usměvavé Almě jako by žádná únava nebyla znát. „Dneska večer budeme v Mauléonu,“ pošeptala mi a vzala mě za ruku. „Abuela by na nás byla hrdá! To město se jí do mysli vepsalo zářným písmem.“ Její nadšení bylo nakažlivé. Vstala jsem celá nedočkavá, kdy už tam konečně budeme.

Ale to nejtěžší nás ještě čekalo. Staří nás varovali. V Belague číhala *guardia civil*. Abychom se vyhnuli četníkům, museli jsme si zajít a vydat se nenápadnější, ale nebezpečnější cestou.

V šeru toho podzimního rána jsme se táhli podél rokle v dlouhém řetězu. Cesta byla úzká, vlaštovky šly jedna za druhou, drobné siluety křehkých těl klonících se proti větru. Zařadila jsem se za Pascuala, kde jsem byla před poryvy chráněná. Občas se otočil, aby se ujistil, že jsme v pořádku. Nesměle jsem se na něj usmála, pod pelerínou jsem se celá klepala zimou. Ta má noha vážila snad tunu.

„Na španělské straně je cesta špatná,“ křičela do větru Carmen, „ale francouzská strana je ještě horší!“

Rance těžkly, na strmé cestě ležel sníh. Její kraj byl v mlze vidět sotva na metr. Orli nám kroužili nad hlavou tak nízko, že by se jich dalo dotknout.

Šli jsme dál a pěknou chvíli ani nemluvili. Vlaštovky jako růženec z černých perel táhnoucí se podél strže. Srdnaté a soustředěné. V cestě dál nám pomáhaly ruce, vlastní i těch druhých. Najednou se Pascual zastavil, zavětřil zvednutým nosem. Vysoko nad námi se kupila černá mračna.

„Musíme se schovat!“ zakřičel s rukou na klobouku.

Zkoumala jsem okolí clonou deště bičujícího stromy. Špičatá skála, pár roztroušených borovic. A temné nebe chystající se nás pohltit.

„Ale kam?“ zařvala jsem.

Má otázka zanikla v poryvu větru. Vzápětí se ozvalo hromobití umocněné skalní ozvěnou. Hotová exploze.

Pascual ukázal prstem dolů na cosi, co vypadalo jako ovčín. Kývla jsem na Almu, která se mě držela za ruku. Déšť zesílil. Daly jsme se do běhu, copy nám vlály, ranci jsme si kryly hlavu a dávaly pozor, abychom se nesesmýkly. Měla jsem vztek na svou nohu, která mi bránila v pohybu. Úzká cesta se svažovala podél rokle, zpomalovalo nás kluzké rozdrolené kamení.

Zastavila jsem se, abych popadla dech. Zdola nám Pascual dával znamení. Bylo třeba přidat. Chtěla jsem u něj být co nejdřív, a abych mohla rychleji kupředu, pustila jsem sestřinu ruku. Nebe rozřál blesk následovaný ďábelským hřměním. Vtom se odlomil kus skály. V oblaku prachu se s rachotem valilo kamení a to vlaštovky vyplašilo. Všechny se nad propastí, která se jim otvírala pod nohama, zastavily právě včas. Všechny až na jedinou. Alma vykřikla, obtížená ranci ztratila rovnováhu. Její ruka hledala, čeho se zachytit. Marně.

Zmizela v prázdnotě.

4

„**P**oso, pojd' dál! Proboha tě prosím, pojd'!“ křičel Pascual a sevřel mě v náruči.

Vycházelo ze mě jen táhlé kvílení. Moje tělo bylo zcela bezvládné. Strnulé hrůzou, které jsem se už nezbavila a která mě ještě po dlouhých letech v noci budí, jakmile vítr zacloumá okenicemi.

Vlaštovky stály v řadě podél propasti. K smrti vyděšené. Tiskly se k sobě, zoufale vzlykaly a volaly její jméno „Almo! Almo!“, skláněly se nad roklí, dlouhé sukně jim vlály ve větrných poryvech.

Pascual si mě naložil na záda. Tiskl mě tak pevně, že jsem se nemohla ani hnout. Už jsem nemyslela na cestu, na Mauléon, na Abuelu. Právě jsem tady v těch horách taky umřela. Řvala jsem, hrůzou bez sebe. Přitahovaná k prázdnotě, která pohltila mou sestru a teď volala i mě.

K nekonečné prázdnotě.

Nezaplnitelné.

5

Neviděla jsem město schoulené v údolí. Neviděla jsem zvonici kostela, řeku, mosty, dřevěné domy. Necítila jsem vůni čerstvého chleba, když skupina vlaštovek stoupala hlavní ulicí. Neslyšela jsem klapot dřeváků ani drkotání káry, která nás pomalu vezla k našemu novému domovu.

Po příjezdu složili mé bezvládné tělo do postele. Zahrnuli ho dekami, modlitbami a růženci. Byla jsem tak silná, že si chvíli ve zmatku lidé kolem mysleli, že ta, která umřela v horách, jsem já.

Nepochybně v tom něco pravdy bylo.

6

Jednoho rána se otevřely dveře a objevila se v nich silueta holčičky s kouřící miskou v rukách. Kráčela pomalu s očima upřenýma na tekutinu ve strachu, aby ji nevyhlídla.

„Musíš jíst,“ sdělila mi tenkým hláskem.

Za okny vyzváněly dušičkové zvony. Už je to měsíc, co jsem pryč z domova.

„Ochutnej, je to dobrota. To udělala maminka pro tebe.“

Prohlížela jsem si drobnou holčičku, která se na mě v tom temném pokoji dívala zkoumavými očima. Šibalský kukuč, pihovatý nos. Na sobě zástěrku, ocvočkované dřeváky a vlněné šaty. Kolikpak jí může být? Pozorovala mě se směsicí ostychu a zvědavosti, ruce překřížené za zády.

„Chceš vidět Gasparda?“ zeptala se s rukama v bok.

Nečekala na odpověď a zmizela. Zavřela jsem oči.

Alma. Hory. Déšť. Ta scéna se mi hlavou honila pořád dokola. Já bych tu taky mohla umřít, říkala jsem si, abych ten výjev zahlédla.

Vtom se s pekelným rachotem vrátila malá – dozvěděla jsem se, že se jmenuje Jeannette – a v ruce třímala provaz. Così růžového a mohutného ji s chrochtáním popostrkovalo. Vniklo to do pokoje, velikánským rypákem šmejdilo kolem a pak mi ten čumák vrazilo do misky. Zírala jsem na toho tvora vytřeštěnýma očima. Jeannette si dřepala na podlahu a vyprskla smíchy. Čuník čmuchal po posteli, očichával mi vlasy a nohy. Smály jsme se čím dál bláznivěji. Oči jsem měla plné slz, v nichž se podivně mísil bolavý smutek s rozjařením.

A právě tehle smích překvapil Carmen, když vstoupila do dveří.

„Jak ti je?“

Ticho. Co bych tak mohla říct? Už jsem nic nechtěla, už jsem nic necítila, nevěděla jsem, proč tu vlastně jsem. Ale hlavně – zabila jsem svou sestru.

„Vstávej!“ pobídla mě.

Vyplašeně jsem se vysoukala z peřin. Hřmotný, nemožný Gaspard se ke mně přiblížil a upřel na mě černá očka. Bylo to zvláštní, jako by mi ta němá tvář dodávala kuráž. S pohledem soustředěným na Jeannette jsem se zvedla. Ale chromá noha, příliš zesláblá, se mi podlomila. Zakymácela jsem se a odporoučela se k zemi. Malá mi přispěchala na pomoc.

Carmen hodila na postel nějaké černé šaty, kabát a zástěru.

„Učeš se. Čekají nás v dílně.“

7

Když jsem vycházela z domu, trochu se mi točila hlava. V dáli se vypínaly štíty hor.

Zachvěla jsem se. *Almo, kde jsi?*

A co Abuela? Dal jí někdo vědět? Měla bych jí napsat? Kdo jí ten dopis přečte? A odkud ho poslat?

„Dělej! Přijdeme kvůli tobě pozdě,“ lamentovala Carmen, zatímco se skupinka vlaštovek už dávala do pohybu.

V tomhle domě nás bydlelo šest. Almina smrt nás nijak nesblížila, nevraživost ostatních se jen proměnila v lhostejnost. Nemohla jsem jim to vyčítat. Jejich přízeň jsem si nezasloužila. Ani jejich, ani nikoho jiného.

Skupinka si povídala, nálada byla odlehčená, tragédie, k níž došlo před měsícem v horách, byla už sotva představitelná. Hlavním tématem jejich hovorů byla dílna. Mluvily o výplatě, kterou brzy dostanou, a samozřejmě, tak jako vždycky, o své výbavě.

„Nezapomeň,“ řekla mi Carmen, „je ti osmnáct.“

Kdo tomu asi tak uvěří? Kývla jsem, v těch černých šatech jsem byla tak maličká, ale nechtěla jsem jí odpo-

rovat. Zatoužila jsem po tom, aby mě sevřela v náruči, pohladila po vlasech, utěšila mě. Carmen ale jen zkontrolovala, jestli mám čisté ruce. Všimla jsem si, že ztloustla. Poprsí, na kterém jí poskakovaly dlouhé copy s černou stuhou, jako by jí ztěžklo.

Došli jsme do středu města. Kola, koňské kočáry a volské povozy si úporně klestily cestu davem, kterému nestačily chodníky. Jaktěživa jsem neviděla takový mumraj. Stovky lidí, hlavně žen, se valily do továrny.

Psala se dvacátá léta, zlatý věk espadrilek. Jen si to představ, Liz, tisíce lidí pracujících v zapadlém baskickém městečku. Práce byla všude a pro všechny.

Najednou se ozvalo zatroubení. Všechny hlavy se otočily k nablýskanému monstru. Zkoprněla jsem. *Co je tohle zač?* Carmen do mě štouchla loktem.

„Zavři tu pusu, vypadáš jako ryba na suchu!“

Uvnitř seděl vážný plešatý muž s tlustým knírem, v puse doutník.

„To je automobil,“ prohodila Carmen a odpověděla tak na mou nevyřčenou otázku. „A ten uvnitř, to je ředitel.“

Skupina mě popohnala, dala jsem se znovu do svižného kroku. Houfně jsme se blížily k řece. Na konci ulice se rozkládalo obrovské skladiště. Nic podobného jsem nikdy neviděla. Dokonce i kostel z naší vesnice by se vedle té budovy ztratil. A já si představovala jen nějakou malou šicí dílnu. *Pane na nebi!* Ve štítu bylo obřími písmeny vepsáno GUERRERO.

Schodiště. Rozlehlý sál osvětlený vysokými kruhovými okny. Vzduchem se nesl silný pach provazů, látek a potu. Ale ještě víc než ten odér mě zarazil rámus. Dunivé zvuky, jako by tu kloktal nějaký obr.